

פרוטוקול מס' 227

מישיבת ועדת הכנסת
מיום ג', כ"ג באדר ב' תשל"ג - 27.3.73, בשעה 8.30

נ כ ח ו :

י. ישעיהו - יו"ר הכנסת

חברי הוועדה:

א. אנקוריון - היו"ר
ר. ארזי
מ. ביבי
י. גולן
מ. זר
ת. טובי
א. יפה
י. נחשתן
צ. צימרמן
א. רזיאל-נאור
מ. שחל

מוזמנים:

י. בדר - חבר-הכנסת
ז. הרינג - חבר-הכנסת
א. זילברברג - חבר-הכנסת
א. לבנבראון - חבר-הכנסת
י. קרגמן - חבר-הכנסת
נ. לורך - מזכיר הכנסת
ש. יעקבסון - סגן מזכיר הכנסת
ד. ליבאי - משקיף
א. בר-זכאי - עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה

מזכירת הוועדה:

מ. ברפי

רשמה:

נ. רינגלר

סדר-היום:

- א. ערעורו של חבר-הכנסת לבנבראון על החלטת יו"ר הכנסת והסגנים שלא להכיר בדחייפות הצעתו בנושא: "מניעת עריכת המצעד הצבאי בירושלים ביום העצמאות";
- ב. הקדמת הדיון בהסתייגויות מתקציבי משרדים ובחוקים פייסקליים;
- ג. בחינת נוסח החלטתה של ועדת הכנסת מיום 17.2.53 בדבר סדרי ההצבעה על סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח מבקר המדינה;
- ד. תלונת חבר-הכנסת זילברברג נגד חבר-הכנסת מזרחי על דברים שאמר בישיבת הכנסת מיום 20.3.73.

1618

(107) - 24.7.73

אני פותח את הישיבה.

היו"ר א. אנטוריון:

א. ערעורו של חבר-הכנסת לבנבראון על החלטת יו"ר הכנסת והסגנים שלא להכיר בדחיפות הצעתו בנושא: "מניעת עריכת המצעד הצבאי בירושלים ביום העצמאות"

חבר-הכנסת לבנבראון מבקש לערער בפני ועדת הכנסת על החלטת יו"ר הכנסת והסגנים שלא להכיר בדחיפות הצעתו לסדר-היום בדבר: "מניעת עריכת המצעד הצבאי בירושלים ליום העצמאות".

לבנבראון:

אנחנו חושבים שיש צורך לדון במליאת הכנסת בנושא "ביטול המצעד הצבאי בירושלים ביום העצמאות השנה", היות והנימוקים שהביאו לביטולו של המצעד הצבאי היו מתן אופי של חג עממי שיעורר שמחה והתלהבות. הנסיון לחדש את המצעד סותר המגמה והנסיון לתת לחג העצמאות אופי עממי; נוסף לכך, אנחנו חושבים שחידוש המצעד הצבאי דווקא השנה - שנה בה מנסים להביא את השלום - יהווה התגרות בערבים; נימוק נוסף הוא ההוצאות הכרוכות במצעד צבאי כזה, כאשר מדברים על עליית מחירים של מצרכים בסיסיים. ישנם תחומים רבים בהם אפשר להשקיע סכומים אלה, ולא להשקיעם במצעד צבאי.

מתוך כל הנימוקים האלה אנחנו חושבים שראוי לדון בנושא זה בכנסת במגמה לבטל עריכת המצעד הצבאי בירושלים ביום העצמאות.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

אינני מחווה דעה לגבי עצם הנושא, אם הוא ראוי לעלות לדיון בכנסת, אם לאו. הנושא הוא לגיטימי. תשובתי לאי אישור דחיפות ההצעה היא, שהחלטה בדבר עריכת המצעד נתקבלה באוקטובר שעבר. במה נעשה העניין דחוף בשבוע האחרון של חודש מרץ בו דנים בתקציב?

נוסף לכך הועלתה לפני יו"ר הכנסת והסגנים הצעה דומה לפני חודש-וחצי, אינני זוכר של מי היתה ההצעה - לא של סיעת רק"ח - ולא הכרנו בדחיפותה.

היתה אפשרות להגיש הצעה זו כהצעה רגילה לסדר-היום, אבל היא לא הוצעה כהצעה רגילה לסדר-היום.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לדחות ערעורו הנ"ל של חבר-הכנסת לבנבראון.

היו"ר א. אנטוריון:

ב. הקדמת הדיון בהסתייגות מתקציבי משרדים ובחוקים פיסקליים

לפנינו בקשה כללית מאת מזכיר הכנסת הזכותב: "בהתאם לסעיף 99 בתקנון באתי לבקשך לאשר שחרור מחובת ההנחה מדאש של הסתייגות מתקציבי משרדים בקריאה שניה, וחוקים פיסקליים בקריאה שניה ושלישית, במשך שבוע זה, על-מנת לאפשר סיום הדיון בתקציב ובכל הקשור בו למועד הקבוע בחוק".

אני מבין שזו היתה הפרקטיקה המקובלת כל השנים, ואם אין התנגדות נאשר בקשה זו.

א. רזיאל-נאור:

יש התנגדות לכך וההתנגדות לכך קיימת כל השנים. אני חוזרת על דברים שאמרתי בכל הזדמנות: לא ייתכן לבקש שחרורים ולקבל שחרורים כאלה. אינני רוצה שום מאמץ מצד מבקשי השחרורים להסדיר העבודה בצורה נורמלית בלי לבקש שחרורים. הולכים בדרך של בקשת שחרורים בלי להתאמץ. זה הגיע לממדים של גישה סיטונית.

אני חוזרת ומבקשת אותך, אדוני יו"ר הוועדה, שתסב תשומת לב השרים ויו"ר הכנסת לא לאפשר זאת. זה פוגע בעבודתה הסדירה של הכנסת ובסמכויותיה.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

לא הייתי מדבר בנושא זה אילמלא הזכירה אותי חברת-הכנסת רזיאל-נאור. המדובר בעניינים תקציביים הבאים מוועדת הכספים. ועדת הכספים נתונה בעומס

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

כבוד מאוד בדיוני התקציב בחודש זה. הבקשה באה כדי להקל על הוועדה ולאפשר למליאת הכנסת למלא את תפקידה.

אני מסכים עם חברת-הכנסת רזיאל-נאור שעניין השחרורים לא צריך להיות אינפלציוני, אבל כאשר העניין קשור בלחץ עבודה של השבוע האחרון של חודש מרץ - אינני חושב שיש להתרעם על כך.

הוחלט: בהתאם לסעיף 99 של התקנון, להקדים הדיון בהסתייגויות מתקציבי המשרדים בקריאה שניה, וחוקים פיסקליים בקריאה שניה ושלישית, שיוגשו בשבוע זה לכנסת.

היו"ר א. אנקורי:

ג. בחינת נוסח החלטתה של ועדת הכנסת מיום 17.2.53, בדבר סדרי ההצבעה על סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח מבקר המדינה

לדיון בסעיף זה הזמנו את יו"ר הכנסת, י. ישעיהו; יו"ר ועדת הכספים, י. קרגמן; יו"ר ועדת המשנה לביקורת המדינה, ז. הרינג וחברי-הכנסת י. בדר.

יו"ר הכנסת העביר אלינו חומר הנוגע לערעורו של חבר-הכנסת בדר על החלטת ועדת הפירושים בדבר נוסח החלטתה של ועדת הכנסת מיום 17.2.53 בדבר סדרי ההצבעה על סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח מבקר המדינה. ערעורו של חבר-הכנסת בדר היה על החלטת יו"ר הישיבה במליאת הכנסת מיום 13.11.72, חבר-הכנסת קשת, אשר הרשה לחברי הכנסת טובי ואבנרי להגיש הצעת סיכום הדיון על "סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח מבקר המדינה מס' 22", וכן העמיד להצבעה את הצעות הסיכומים שהגישו חברי הכנסת הנ"ל במליאה באותו דיון.

יו"ר הכנסת צירף לחומר המונח לפנינו את החלטת ועדת הפירושים בישיבתה מיום 19.2.73, בה הוחלט: "א) היו"ר נהג לפי החלטת ועדת הכנסת מיום 17.2.53 (ראה עמ' 118 של התקנון); ב) מפנים תשומת לב ועדת הכנסת ומבקשים ממנה לבחון מחדש את נוסח החלטתה מ-17.2.53 לאור הנוסח של חוק מבקר המדינה תשי"ח-1958 (נוסח משולב)".

כדי להבין את הדברים צירפתי העמוד הראשון מפרוטוקול ישיבת ועדת הפירושים מיום 19.2.73. אקרא לפניכם דברי חבר-הכנסת בדר המסביר ערעורו לפני ועדת הפירושים.

המדובר כאן הוא בהחלטת ועדת הכנסת משנת 1953 (עמ' 118) בה נאמר: "בסיכומים והצעות של ועדת הכספים לדו"ח מבקר המדינה יתקיים דיון כללי. בסיומו של הדיון יועמדו להצבעה כל ההצעות - הצעות הרוב בוועדת הכספים, הצעות המיעוט וכן ההצעות אשר יוכנסו בשעת הדיון". ברור שערעורו של חבר-הכנסת בדר היה מכוון נגד המלים: "וכן ההצעות אשר יוכנסו בשעת הדיון".

לפני שבוע סיימה ועדת הכנסת עבודתה על דו"ח נציב תלונות הציבור וסיכומיה והצעותיה יובאו גם כן לאישור הכנסת. ועדת הכנסת קבעה 3 שעות לדיון בדו"ח נציב תלונות הציבור והחליטה: "באישור סיכומיה והצעותיה של ועדת הכנסת לדו"ח נציב התלונות יתקיים דיון כללי. בסיומו של הדיון יועמדו להצבעה כל ההצעות - הצעות הרוב והצעות המיעוט בוועדת הכנסת". כלומר, השמטנו המלים: "וכן ההצעות אשר יוכנסו בשעת הדיון".

י. בדר: בנוסח המקורי של חוק מבקר המדינה כתוב שהוועדה תגיש לכנסת את סיכומיה והצעותיה לאישור בכל עניין שבדו"ח. לפיכך, בעצם, מובנה ההחלטה משנת 1953 המופיעה בתקנון, המאפשרת הגשת הצעות.

החוק שונה והחוק מחייב יותר מהתקנון. החוק קובע שהוועדה מביאה לכנסת את סיכומיה והצעותיה לאישור. לכן, מה שצריך לעמוד על סדר-היום הוא לא דו"ח מבקר המדינה, אלא סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים.

אני סובל למעלה מעשר שנים בוועדת הכספים מהעובדה שכתוב בחוק מה שכתוב בו. כאשר רוצה אני בהצעות המיעוט שלי לנגוע בנושא מסויים אומרים לי: נושא זה אינו שייך

י. בדר:

לסיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים. מבחינת הוראות החוק הם צודקים. לפעמים משתדל אני להוסיף משהו לפי צירוף מסויים, אבל בדרך-כלל - לא.

בישיבת הכנסת מיום 13.11.72 הציג

גנר הכנסת מן האולם הצעת סיכום - שלי אסור היה להציע בוועדת הכספים, בגלל נוסח החוק - ויו"ר הישיבה הצביע את ההצעה.

אני מסכים שוועדת הכנסת תציע שינוי לחוק, שנוכל בדיון על סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדון בכל דבר - יהיה דיון כללי נוסף בכנסת; אני גם מסכים לכך שבניגוד לחוק ועדת הכנסת תחליט שמותר להציע הכל, שיהיה דין אחד בשביל כולם. לא יכול להיות מצב שמי שמכבד את החוק הוא מוגבל וכבול; אבל הודות ללב הטוב והרחב של יו"ר הישיבה, אפשר להציע כל הצעה מהאולם. אם אפשר להציע כל הצעה - מותר גם לדבר על כל העניין. אמנם הדיון על דו"ח מבקר המדינה, הודות לוועדת הכנסת ויו"ר הכנסת והסגנים, הפסיד כמעט כל ערכו, כי יו"ר הכנסת והסגנים דואגים שהדיון יהיה כאשר הכנסת ריקה, או מאוחר בלילה; וועדת הכנסת קובעת שיעור זמן לדיון שלא עומד בפרופורציה עם השיבות הנושא. 15-18 הצעות נפרדות על נושאים שונים אינם נושא אחד. אפשר גם להחליט פעם לשנות בחוק, שדו"ח מבקר המדינה בכלל לא יבוא לכנסת לדיון. יש הצעה כזאת לסדר-היום.

אני חושב שאם רוצים לכבד את החוק, כפי שהוא קיים, צריך לקבוע בוועדת הכנסת שהצעות מיעוט לדו"ח מבקר המדינה מותרות להיות צמודות לא לדו"ח מבקר המדינה, אלא למצומיה והצעותיה של ועדת הכספים. במקרה זה אני חושב שוועדת הכנסת תוסיף תנאי נוסף, מבחינת פרוצדורה תקינה, שהצעות אלה צריך להגיש לוועדה לפני הדיון, או שבו לפני הדיון ליו"ר הכנסת והסגנים, כך שהצעות אלה לא תהיינה רק נושא להצבעה סופית, אלא גם נושא אפשרי לדיון עצמו בוועדה. כיום אין חובה כזו.

או לשנות את החוק - להחזיר את הנוסחה הראשונה, ובמקרה זה מה שכתוב כאן לגמרי מתאים; או לשמור על החוק. אם שומרים על החוק צריך להחליט, שהדיון יהיה בסיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים בלבד, שחברי-הכנסת יוכלו להציע הצעות מיעוט לגבי אותם סיכומים והצעות; ואולי גם להגיש הצעותיהם במועד מוקדם יותר כדי שהצעתם תונח על שולחן הכנסת, ולא שהכנסת תשמע הצעותיהם בעל-פה מחצית הדקה לפני ההצבעה.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו: בישיבת ועדת הפירושים מיום 19.2.73, שדנה בערעורו של חבר-הכנסת בדר בנושא

זה, הצעתי שלושה סימני שאלה. האחד - אין בתקנון סעיף מפורש כיצד מטפלים בנושא של סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים; השני - ישנה החלטת ועדת הכנסת משנת 1953, שלא נתבטלה, וכל זמן שלא נתבטלה - היא קיימת. כך או כך היא כוכרחה לפעול את פעולתה; השלישי - מה יעשה חבר הכנסת שאינו חבר ועדת הכספים והוא רוצה להציע הצעה לגבי סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים?

עקרונית, אני תומך בגישתו של חבר-הכנסת בדר, ולאן דווקא בגלל שבחוק כתוב: "לאישור". המלה "לאישור" צריכה איננה עונה על הצו הנוהלי במידה בהירה. עקרונית, אני תומך בהצעתו של חבר-הכנסת בדר, בדיון שאני למד גזירה שווה מסעיף 85 של התקנון בדבר הנחת מסקנות מיעוט על שולחן הכנסת, שלמעשה נכנסות לתוקפן. אינני מדבר אינני מדבר על מידת תקיפותן של המסקנות, אבל אי-אפשר שיקום חבר הכנסת במליאה ויגיש הצעה נוספת אחרי שהונחו הצעות הרוב והצעות המיעוט של הוועדה.

יתר על כן, אני למד גזירה שווה מעניין החקיקה, ואישור הכנסת הוא חקיקה. לא יכול להיות שתובא הצעת חוק לכנסת ויקום חבר הכנסת במליאה ויגיש הצעה נוספת. לא יכולה לבוא למליאת הכנסת להחלטה מיידית הצעה פתאומית, אלא כל הצעה מיידית המובאת להחלטה מהותית בכנסת מוכרחה לעבור קודם שלב סינון וביקורת בוועדת לפני שהיא מובאת למליאה. מי ששומר על נפשו של הפרלמנט צריך להרחיק הצעות החלטה המובאות ברגע האחרון, הצעות שהן משבשות עבודתה של הכנסת. התוצאות יכולות להיות מפתיעות, אבל לא ההצעות.

הצעת החלטה צריכה לעבור סינון מוקדם בוועדה, או שיכול להיות שינוי את הסיכום ביום שלאחר מכן כדי לאפשר לחברי-הכנסת להתייחס להצעה שהוגשה כהצעת סיכום. מאותה בחינה רואה אני גם את הצעת אי האמון, לא רק כדי לאפשר לארגן את חברי-הכנסת, אלא גם כדי להתבונן בסיבה ובגורמים ולדעת על מה מצביעים כדי שלא תיפול החלטה במפתיע.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

משום כך אני תומך עקרונית בעמדתו של חבר-הכנסת בדר. פירוש הדבר שהוועדה מתבקשת לשנות את החלטת ועדת הכנסת משנת 1953, או לבטל אותה.

י. קרגמן: אני תומך בטענותיו של חבר-הכנסת בדר. הן הגיוניות. ועדת הכספים דנה בדו"ח מבקר המדינה במשך שלושה חודשים. היא בוחנת את הפרקים השונים ומניחה סיכומיה והצעותיה על שולחן הכנסת. חברי הכנסת שאינם חברי ועדת הכספים יכולים להגיש הצעותיהם לוועדת הכספים והוועדה דנה על ההצעות. ועדת הכספים רשאית להזמין את החבר שהציע הצעה ולהחליט אם רשאי הוא להסתייג במקרה והצעתו לא תתקבל בוועדה. הדיון בכנסת לא יכול להיות על דברים שלא הובאו לדיון בוועדה, כי הכנסת מתבקשת לאשר או לא לאשר את סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים. הדיון בכנסת אינו על דו"ח מבקר המדינה, כי אם על מסקנות ועדת הכספים. הנוהל הקיים אינו הגיוני. צריך לקבל הצעתו של חבר-הכנסת בדר.

ז. הרינג: אני סומך ידי על הצעתו של חבר-הכנסת בדר, על שני חלקיה: א) שכל הצעה תוגש לוועדה ותידון בוועדה; ב) שלא תובאנה הצעות שלא נדונו בוועדה במליאת הכנסת. צריך לשנות את החלטת ועדת הכנסת, כי היא לא סתייגת עם הסעיף בחוק מבקר המדינה.

ת. טובי: לטיעון של חבר-הכנסת בדר, שהנוהל הקיים היום מנוגד לחוק מבקר המדינה: הפרקטיקה איננה נוגדת את לשון החוק. אין זה עניין של רוחב ליבו של יו"ר הישיבה. יו"ר הישיבה לא עשה עימי חסד כאשר איפשר לי להגיש הצעה במליאת הכנסת, כי היה זה בהתאם לתקנון הכנסת. עד עכשיו נהגנו לפי נוהל זה מבלי שהדבר עורר בעיות. מהו המצב? - ועדת הכספים דנה שלושה חודשים בחוק מבקר המדינה, היא מסכמת סיכומיה והצעותיה, ואילו סיעות שאינן משתתפות בוועדת הכספים - ועכשיו גם בוועדת הכספים בקשר לחוק נציג תלונות הציבור - אינן יודעות מה סוכם בוועדה ומה יהיו השגות הוועדה לגבי הדו"ח. כיצד הם יוכלו להגיש הצעותיהם?

אין עניין זה דומה להצעת חוק. הצעת חוק עוברת קריאה ראשונה בכנסת, הכנסת מקיימת דיון לגביה ולאור הדיון הראשון הזה מגישים חברי הכנסת - שאינם חברי הכנסת בוועדה אליה הועבר החוק לדיון - את הסתייגויותיהם. הוועדה מזמינה אותם ושומעת את הסתייגויותיהם, ולפעמים דנים לגופן של ההסתייגויות ולא רק באופן הפגנתי כדי לצאת ידי חובתה.

וכוונת הכנסת?
היו"ר א. אנקוריון: חבר שיגיש הצעה יוזמן לוועדה.
ת. טובי: על מה הוא יגיש הצעה.

היו"ר א. אנקוריון: על הדו"ח המונח על שולחן הכנסת.
ת. טובי: לא די בכך שהוא מגיש הצעה על הדו"ח.

הדו"ח מורכב משני דברים: דו"ח וסיכומים והצעות של הוועדה. הכנסת מתייחסת לסיכומיה והצעותיה של הוועדה, ולא לדו"ח. חבר הכנסת המציע הצעה רוצה להשפיע על סיכומיה והצעותיה של הוועדה לגבי הדו"ח. לא כן הדבר לגבי הצעת חוק. אני יכול להגיש הסתייגויות לחוק; אבל אינני יכול להגיש הסתייגות לגבי סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים טרם יונחו על שולחן הכנסת. ועדת הכספים אינה מאשרת את הדו"ח, אלא מסכמת סיכומים ומציעה הצעות. כיצד יכול חבר שאינו חבר הוועדה להתייחס לסיכומי הוועדה בטרם הם קיימים? צריך לשתף אותו חבר בדיון על הסיכומים ולאור זאת יגיש הסתייגויותיו.

לא במקרה החליטה ועדת הכנסת משנת 1953 את ההחלטה שהחליטה. אני מסכים לגישה האומרת: שהצעותיהם של חברי-הכנסת לא צריכות לבוא ברגע האחרון, או שעה לפני ההצבעה. הבה נחפש פתרון לכך. נחליט, שהסיכומים וההצעות של ועדת הכספים לגבי דו"ח מבקר המדינה יועברו לעיון כל חברי הכנסת כחומר פנימי לפני שהם מובאים לאישור הכנסת. תינתן שהות מה - שבוע - לחברי הכנסת להתייחס לחומר ולאחר מכן תשמע ועדת הכספים את השגותיהם של חברי הכנסת ותקבלן או לא תקבלן.

ת. טובי:

לא השתתפתי בישיבת ועדת הכנסת כשבוע שעבר, כאשר החליטה החלטה זו: "באישור סיכומיה והצעותיה של ועדת הכנסת לדו"ח נציב תלונות יתקיים דיון כללי. בסיומו של הדיון יועמדו להצבעה כל ההצעות - הצעות הרוב והצעות המיעוט בוועדת הכנסת." אני מציע שלא נקבל נוסח החלטה כזה גם לגבי סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח מבקר המדינה, אלא נחפש דרך לאפשר לחברים שאינם חברי ועדת הכספים לעיין בסיכומים ובהצעות ולהגיש הסתייגויותיהם לסיכומים וההצעות.

י. גולן:

מה שמציע חבר-הכנסת בדר זוהי למעשה הפרקטיקה משנים, כך אנחנו נוהגים. למעשה, דנים בסיכומים ובהצעות של ועדת הכספים ובהצעות המיעוט. אי-אפשר להביא את כל העניין לאבסורד, שנדון על דו"ח מבקר המדינה שנתיים. אנו רוצים לשוות אקטואליות לדו"ח מבקר המדינה. הרי מבקר המדינה מבקר דברים שכבר נעשו, ואם לא נדון בהם מייד - יהיה העניין היסטורי. יוצא שכל שנה אנחנו דנים על סוגיות אחרות וכך מקיפים את העניין.

הוא הדין לגבי חוק פיסקלי. חברים שאינם חברי ועדת הכספים מגישים הצעות מיעוט לחוק, ההצעות בדונות והוועדה מצביעה עליהן.

כאשר מעבירים לדיון בוועדת הכספים הצעה לסדר-היום ועל הוועדה להסיק מסקנות - יו"ר ועדת הכספים מזמין את החבר שאינו חבר הוועדה ושהגיש הצעה ואחר-כך הוועדה דנה בהצעתו.

אפשר אולי לתקן דבר אחד: לאחר שוועדת הכספים תחליט באילו פרקים של דו"ח מבקר המדינה היא תדון - תניח מסמך על שולחן הכנסת בו תודיע לחברי הכנסת: ועדת הכספים החליטה לדון בפרקים אלה ואלה. חבר הכנסת שירצה להגיש הצעות - יעשה זאת כפי שהוא עושה זאת לגבי חוקים פיסקליים ולגבי הצעות התקציב. לאחר מכן תדון ועדת הכספים בהצעות שיוגשו אליה לדיון.

אני מציע לקבל הצעת חבר-הכנסת בדר, שתתאם בין חוק מבקר המדינה לבין החלטת ועדת הכנסת משנת 1954, וועדת הכספים תפרסם סעיפי דו"ח מבקר המדינה עליהם תדון ותגיש מסקנותיה.

י. בדר:

מבחינה משפטית צודק חבר-הכנסת בדר. החלטת ועדת הכנסת משנת 1953 היתה טובה כאשר החוק היה אחר. החוק דיבר על דיון במליאת הכנסת לגבי דו"ח מבקר המדינה, ולא היה שלב הביניים של דיון בוועדה. אבל החוק שונה מאז. לא ייתכן שתהיינה שתי החלטות שונות לגבי חוק מבקר המדינה - אחת לגבי דו"ח נציב תלונות הציבור; והשנייה לגבי דו"ח מבקר המדינה. זהו דו"ח של פונקציה מסויימת, הדו"ח מובח על שולחן ועדה מסויימת שעליה להגיש לכנסת סיכומים והצעות לאישור. לא ייתכן שבמקרה אחד ינהגו כפי שחבר-הכנסת טובי מציע; ובמקרה שני - לפי החלטתה של ועדת הכנסת לגבי דו"ח נציב תלונות הציבור. צריך להיות דין אחד לשניהם. גם ועדת הכנסת נחרה ודנה בסעיפים מסויימים. איך יכול להיות שבמקרה אחד מותר להגיש הסתייגויות, ובמקרה אחר - לא?

אני מציע: (א) לבטל החלטת ועדת הכנסת משנת 1953; (ב) להחליט החלטה לגבי סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח מבקר המדינה, שתכנה יהיה זהה להחלטה שנתקבלה בשבוע שעבר בישיבת ועדת הכנסת לגבי דו"ח נציב תלונות הציבור; (ג) צריך להדגיש את סימן השאלה שיו"ר הכנסת הציג לגבי המצב הקיים: מה יעשה חבר הכנסת שאינו חברי הוועדה ורוצה להגיש הצעת מיעוט? זה לא דבר חדש. הוא יכול להגיש את הצעותיו גם בלי להיות חבר הוועדה וגם בלי לדעת באילו פרקים דנים בוועדה. הנוהג הוא, שכל ועדה איננה מאשרת הסתייגויות באופן אוטומטי, אלא מסבנת אותם. קיים סעיף 78 של התקנון - אם הוועדה תרצה היא תזמין את החבר, תשמע הצעתו ותחליט אם לקבלה אם לאו. ההצעה חייבת לעבור בדיקה בוועדה, כי אחרת לא יכול להיות. אם הוועדה תאשר לו להסתייג - יבטק הסתייגותו במליאה.

ז. צימרמן:

בישיבת ועדת הפירושים מיום 19.2.73, שדנה בערעורו של חבר-הכנסת בדר בנושא זה, חשבנו תחילה שיו"ר הישיבה נהג כשורה בהתאם להחלטת ועדת הכנסת משנת 1953; אבל התברר שחוק מבקר המדינה משנת 1958 שונה, וההחלטה של ועדת הכנסת משנת 1953 הוצבה בסתירה לחוק.

ההחלטה שקיבלה ועדת הכנסת לגבי דו"ח נציב תלונות הציבור היא החלטה נכונה, ובמיוחד לגבי ועדת הכנסת, כי בה מיוצגות כמעט כל הסיעות; בו בזמן שבוועדת הכספים מיוצגות רק שלוש סיעות פלוס משקיף מהקואליציה.

צ. צימרמן:

אני מסכים להצעה שצריך לשנות החלטת ועדת הכנסת משנת 1953 לגבי סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים על דו"ח מבקר המדינה, כפי שהחלטנו לגבי סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים על דו"ח נציב תלונות הציבור. החברים אומרים שבכך נפתור את הבעיה והנוהל של הגשת הסתייגויות מובטח בתקנון. אני אומר שלא. תקנה 78 בתקנון איננה מבטיחה זאת. היא אומרת: "ועדה קבועה רשאית להזמין...". "רשאית" ולא "חייבת". הכל תלוי ברצונה הטוב של הוועדה. וכן: "תחליט אם החבר - במקרה שהצעתו לא נתקבלה בוועדה - רשאי להסתייג". הוועדה היא הקובעת אם החבר רשאי להסתייג. זה בפירוש לא עונה לענין, כי זה תלוי ברצונה הטוב של הוועדה; בו זממן שהחלטת ועדת הכנסת משנת 1953 נתנה זכות אבסולוטית לחבר-הכנסת להכניס הצעות בשעת הדיון והכנסת דנה בהן כהצעות מיעוט.

יחד עם שינוי החלטת ועדת הכנסת משנת 1953 חייבים לתקן סעיף 78 של התקנון, כך שיובטח בצורה הוגנת, לא מרחיבה - הייתי אומר במידה מצמצמת, אבל ברורה - מהי הזכות של חבר-הכנסת. אני בעד זה שתינתן לחבר-הכנסת, שאינו מיוצג בוועדת הכספים, אפשרות להגיש הצעות. או שנעשה זאת באופן שהציע חבר-הכנסת גולן - שהוועדה תפרסם סעיפי דו"ח מבקר המדינה עליהם תדון ותגיש מסקנותיה; או שחבר-הכנסת יתעניינו ויבררו אלו סעיפים עומדים לדיון בוועדה.

היו"ר א. אבקורין:

א-אפשר לתקן סעיף 78 של התקנון דרך אגב.

צ. צימרמן: גם את החלטת ועדת הכנסת משנת 1953 לא כך מתקנים.

(א) צריך לתקן החלטת ועדת הכנסת משנת 1953 ולתאם אותה להחלטה שקיבלנו לגבי סיכומיה והצעותיה של ועדת הכנסת לדו"ח נציב התלונות; (ב) מאחר ועל-ידי ביטול החלטת ועדת הכנסת משנת 1953 אנחנו מבטלים הסמכות של חבר-הכנסת להציע הצעות - אני מציע שנתקן סעיף 78 של התקנון. או שנכליל בהחלטה החדשה מתן סמכות לחבר-הכנסת להגיש הסתייגות באמצעות הוועדה, בנוסף לתקנה 78, לגבי דו"ח מבקר המדינה ולגבי דו"ח נציב תלונות הציבור; או ניתן דעתנו על תקנה 78 ונתקן אותה כאשר נתקן סעיפים בתקנון.

מ. זר:

הכבידו עלי דברי יו"ר ועדת הכספים, שאמר בישיבה זו: "שהדיון בכנסת אינו על דו"ח מבקר המדינה, כי אם על מסקנות ועדת הכספים". זו נקודת המפתח. יו"ר הכנסת אמר שלא יכולה להיות הצעה מפתיעה בכנסת, אלא ההצעה צריכה לעבור קודם לדיון בוועדת הכספים. כאן צריך למצוא דרך ביניים לאפשר שלא תהיינה הפתעות, אבל יחד עם זאת לאפשר לסייעות שאינן מיוצגות בוועדת הכספים להציע את הצעותיהם.

יש שתי אפשרויות: או מיום הנחת סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח מבקר המדינה תתקיים ההצבעה עליהן כעבור שבוע ובכך יאפשרו לחברי הכנסת שאינם מיוצגים בוועדת הכספים להגיש הסתייגויות להם לוועדת הכספים, ולאחר מכן תדון ועדת הכספים בהסתייגויות. לא יקרה כל אסון אם במקום שהדיון ייארך שלושה חודשים הוא ייארך שלושה וחצי חודשים; או לתקן סעיף 78 של התקנון. אני תומך בהצעתו של חבר-הכנסת צימרמן, שהגשת ההסתייגות לא תהיה לפי רצונה הטוב של הוועדה. זה איננו התיקון הראשון ולא האחרון של סעיפי התקנון. ועדת הכנסת קיימת כדי לתקן תיקונים בתקנון שיאפשרו עבודה סדירה יותר של הכנסת. אין צורך להידבק לסעיפים הקיימים בתקנון. אני מציע שנבחון את העניין ונאפשר לחברים שאינם מיוצגים בוועדת הכספים להגיש הסתייגויות לסיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח מבקר המדינה.

מ. ביבי:

אני סבור שהחלטת ועדת הכנסת משנת 1953 איננה תואמת הכללים על פיהם נוהגים בוועדת הכנסת, והיא שעטנז. לפי עניות דעתי זה לא יכול להיות. אם נלדון כיצד מתקבלים סיכומים בכנסת - כאשר הדיון במליאת הכנסת, כל הסיכומים במליאת הכנסת; כאשר הדיון בוועדה, כל הסיכומים בוועדה. במקרה זה לא יכול להיות קצת מזה וקצת מזה. גם כאן נבדיל הסיכומים מהצעות המיעוט. ההסתייגויות חייבות לעבור דרך הוועדה. אם אני אומר זאת אין זאת אומרת שאני סבור שהמצב הקיים על דרך הטיפול בהסתייגויות של חברים שאינם מיוצגים בוועדה הוא שפיר. לדעתי - לא.

אנחנו צריכים לשנות החלטת ועדת הכנסת משנת 1953 ולשנות הנוסח לגבי סיעות שאינן מיוצגות בוועדת הכספים. זהו ליקוי כאשר אומרים לחבר להגיש הצעות בלי לדעת על מה דנים בוועדה.

מ. ביבי:

עם כל רצוני להיות במסגרת הקיימת של התקנון, אינני יכול להמשיך ולקיים קביעה זו בה חבר הכנסת שאינו מיוצג בוועדה יגיש הצעות וסיכומים לוועדה ככל העולה על דעתו, כך שאם אפילו רוצה הוא להתייחס ברצינות לעבודתו - הוא לא יכול לעשות זאת, כיוון שניטלת ממנו האפשרות לדעת מה הן סיכומיה והצעותיה של הוועדה.

כך הוא לגבי הצעות חוק.

י. נחשת:

מ. ביבי:

זה אינו דומה להצעות חוק, כי בהצעות חוק יש סעיפים וכל חבר הכנסת יכול להגיש הסתייגות לגבי הסעיפים; בשעה שבוועדת הכספים יש דו"ח ומצטברת אצלה רשימה של עדויות וכתוצאה מכל עבודתה היא צריכה לסכם ולהציע הצעות.

אני מציע: א) כפי שהציע חבר-הכנסת גולן - ועדת הכספים תפרסם סעיפי דו"ח מבקר המדינה עליהם תדון ותגיש מסקנותיה; ב) לפני שוועדת הכספים תגיש סיכומיה והצעותיה למליאת הכנסת היא תאפשר לחברים שאינם מיוצגים בוועדת הכספים לעיין בהצעותיה ולהגיש הסתייגויות.

כאן מגיע אני לתקנה 78. אי-אפשר ללמוד ממנה גזירה שווה לגבי הצעות מיעוט. טיבה של תקנה 78 היא שלא לאפשר לפייה שאיננה מיוצגת בוועדה ליצור מצב בלתי נסבל לגבי הפרופורציה של עבודת הוועדה. יכול להיות שחבר הכנסת שאינו מיוצג בוועדה יגיש כל כך הרבה הסתייגויות שיעשה פלסטר מכל החוק או ההצעה. תקנה 78 באה לומר, שחבר-הכנסת לא יכול להגיש על כל סעיף מספר הסתייגויות ובכך לחבל בעבודת הוועדה, אלא הסתייגויותיו צריכות לעבור ביקורת הוועדה והוועדה תחליט אם רשאי הוא להסתייג, אם לאו. אותו הדבר צריך לחול על הצעות מיעוט. לא נראה לי שסיעה שאיננה מיוצגת בוועדה יכולה להגיש ספר של הצעות מיעוט, כך שתשיג לאל כל עבודתה של ועדת הכספים. לכן ביקורת זו על הצעות חברי הכנסת שאינם חברי הוועדה חייבת להיות. אנחנו מאפשרים לסיעות שאינן מיוצגות בוועדה להגיש הצעות סיכום; יחד עם זאת יש ביקורת של היחס הנכון בין ההצעות אותן מגישים חברי הכנסת שאינם חברי הוועדה, לגבי הפרופורציה של עבודת הוועדה.

א. יפה:

אני חושב שכולנו מסכימים שהחלק הראשון של התיקון יהיה כפי שהציע חבר-הכנסת בדר, שהחלטת ועדת הכנסת משנת 1953 איננה עונה לחוק מבקר המדינה ויש צורך לשנות אותה. כן מסכימים כולנו למה שאמר היושב-ראש ומה שהדגיש חבר-הכנסת בדר, שלא יכול להיות שהסתייגויות לא תעבורנה סינון ודיון בוועדה. אני תומך בתיקון ועדת הכנסת משנת 1953, בנוסח החלטת ועדת הכנסת בנוגע לנציב תלונות הציבור, שקיבלנו לפני שבועיים.

לגבי סימן השאלה השלישי שעורר יושב-

ראש הכנסת: מה עושים עם סיעות שאינן מיוצגות - אני מקבל את סוף דברי חבר-הכנסת ביבי. לכן, לא בא בחשבון שעל-ידי איזה שהם תיקונים נעשה מה שאיננו רוצים לעשות.

לא נראית לי הצעת התיקון של חבר-

הכנסת צימרמן, שצריכים לתקן סעיף 78 של התקנון. סעיף 78 מדבר על דבר אחר מאשר מדובר פה. סעיף 78 מדבר על זכות דיבור, זכות הסברה; ופה מדברים על זכות הגשת הצעת סיכום. לדעתי, אנחנו יכולים להחיל את החלק הראשון - של הגשת הצעות - ולכתוב: כל חבר הכנסת שאינו מיוצג בוועדת הכספים רשאי להגיש הצעת סיכום לעיון הוועדה. כדי לאפשר זאת לכל חברי הכנסת - תפרסם הוועדה סעיפי דו"ח מבקר המדינה עליהם תדון ותגיש מסקנותיה.

הצעתי היא: "בסיכומים והצעות של ועדת

הכספים לדו"ח מבקר המדינה יתקיים דיון כללי. לפני הגשת סיכומיה והצעותיה רשאי כל חבר הכנסת, שאינו מיוצג בוועדת הכספים, להגיש הצעת סיכום לעיון הוועדה; כדי לאפשר זאת לכל חברי הכנסת - תפרסם הוועדה סעיפי דו"ח מבקר המדינה עליהם תדון ותגיש מסקנותיה. בסיומו של הדיון במליאת הכנסת יועמדו להצבעה הצעות הרוב בוועדת הכספים והצעות המיעוט."

בכך איננו משנים את העקרונות היסודיים,

נותנים הזדמנות לכל מי שאינו מיוצג בוועדת הכספים להגיש הצעות, ואיננו עושים פלסטר עבודת ועדת הכספים.

א. בר-זכאי:

לדברי חבר-הכנסת יפה: עיינתי בסעיף 78, בעיקר בעקבות דברי חבר-הכנסת צימרמן. אינני חושב שזהו סעיף של בלימה. זהו יותר סעיף של סינון, מאשר של בלימה. חברי-הכנסת שאינם חברי הוועדה יוכלו להשתלב בדיון. ימצא מי מחברי הוועדה שיאמץ הצעת חבר הכנסת שאיננו חבר הוועדה. ההצעה תלוּבן בדיוני הוועדה ותיכלל בהצעות הרוב או בהצעות המיעוט של הוועדה. יש חולשה בדבר שההצעה תבוא בסופו של הדיון בוועדה, כי יש חשש שהיא לא תעבור את כל מעגל הפעולות בוועדה, אלא תהיה יותר הצעה לשמה. סעיף 78, שהוא סעיף כולל לכלל עבודת הוועדות, בא לאפשר לחבר הכנסת לתרום תרומתו ולהביא לידי כך שהצעותיו יובאו לדיון.

דרך הניטוי הנכונה שבה תגובשנה ההצעות הן על-ידי כך שהן תיכנסנה לדיון בוועדה, ולא בסופו של הדיון, בכפוף לסעיף 78.

ב. ארזי:

הדברים ייעשו ברורים אם נקשור את האינטרפרטציה של החלטת ועדת הכנסת משנת 1953 עם מה שנהוג לגבי הצעות שחבר-הכנסת יכול להגיש לוועדה בקשר לדיון בחוק. כל חבר הכנסת, שאיננו חבר הוועדה, יכול להגיש ליו"ר הוועדה הצעות והסתייגויות לגבי החוק בו דנה הוועדה. הוועדה מחליטה אם לאשר למסתייג לנמק הסתייגותו במליאה, אם לאו. בוועדת החוקה, חוק ומשפט היו מקרים בוודים בהם לא אושרו הסתייגויות. לפי הנוהג הקיים אפשר לענות על כל בעיה המתעוררת בקשר עם הצעת מיעוט.

אם סיעה עומדת להגיש הצעות מיעוט בזמן הדיון במליאה - הצעות שלא עברו דיון בוועדה - ויו"ר הכנסת צריך להעלות הצעות אלו להצבעה, דבר זה מעמיד את יו"ר הישיבה בפני מצב לא נעים. אפילו כאשר מגישים לי הצעת סיכום, כאשר אני מכהן בתפקיד יו"ר ישיבת הכנסת, אני עומד בפני מצב משונה. בהצעת הסיכום אין כמעט ולא כלום עם הדיון שהתקיים בכנסת. קרה לי גם מקרה שחבר הכנסת ביקש שאקריא הצעת הסיכום שלו כיוון שלא יהיה נוכח במליאה, ואני סירבתי. יכול להיות שכתובים דברים אבסורדיים באותה הצעת סיכום.

אין זו הכבדה רבה אם אומרים לסיעה שאיננה משתתפת באותה ועדה שתקרא סיכומי הוועדה ותגיש הצעותיה. אותם חברים יודעים ומתעניינים במה דנים בוועדה ומגישים את הצעותיהם, ואז יו"ר הוועדה מגיש את ההצעה לדיון בוועדה. אי-אפשר להעמיד את יו"ר הישיבה ואת הכנסת בפני הפתעות גמורות. צריך להניח קודם לפני הכנסת את ההצעות, לאחר שעברו דיון בוועדה. נניח שרוצה אני להצביע בעד הסתייגות מסויימת, כיצד אעשה זאת אם לא אראה ההסתייגות בכתב לפני הישיבה, או ההצבעה? על יסוד שמיעה בלבד קשה להתייחס להצעות.

צריך להחליט החלטה על יסוד החלטת ועדת הכנסת משנת 1953, שתניח את דעת כולם - גם דעתן של הסיעות שאינן חברות בוועדה. הצעה כזו תביא לייעול מסויים ועל-ידי כך נמנע את המצב הלא נעים בו נתקל יו"ר ישיבת הכנסת כאשר מביאים לפניו ברגע האחרון הצעת מיעוט.

היו"ר א. א. אנקוריון:

קיימנו בירור, יש מידה רבה של קונסנציות ויכולים אנו לטכס הדיון. אני רק מצטער שהחברים היושבים בוועדת הכספים יצאו לעבודתם לפני תום הדיון ולא שמעו דברי חברי הוועדה בקשר לסינון הצעות המיעוט.

אני רוצה להעיר הערה אחת בקשר לסעיף 78. כאשר נתקבלה החלטת ועדת הכנסת משנת 1953 לא היה תקנון הכנסת הזה. התקנון הנוכחי התקבל ב-1970. יש לנו בעיה מיוחדת לגבי דו"ח מבקר המדינה, אבל אין זו בעיה כללית לגבי כל דבר אחר הנעשה בכנסת. יש הצעות חקיקה. ההבדל היחיד הוא שהחוק אומר שצריך לאשר. הרשות בידי כל חבר, החושב שיש מה לתקן, להגיש הצעות לתיקון התקנון. ודאי שאיננו מתקנים את התקנון דרך אגב. לפי עניות דעתי, סעיף 78 הוא סעיף טוב מאוד.

צ. צימרמן: יש חילוקי דעות בינינו לגבי סעיף 78.

היו"ר א. א. אנקוריון:

סעיף 78 אומר שחבר הכנסת שאיננו חבר הוועדה רשאי להציע כל הצעה שהיא בתחום הדיון. יש בו שמירה על זכויות החבר שאיננו חבר הוועדה. שמורה לו הזכות להגיש כל הצעה על נושאים בתחום דיוניה של הוועדה, והכוונה פה היא לדו"ח מבקר המדינה הנדון בוועדת הכספים.

היו"ר א. א. אנטוריון:

הוועדה יכולה להזמין או לא להזמין חבר הכנסת שאינו חבר הוועדה - וזאת בכל ועדה ולגבי כל חוק. אם הצעת חבר הכנסת שאינו חבר הוועדה מתקבלת - מה טוב; ואם לא - מחליטה הוועדה אם רשאי הוא להסתייג. כאן קיים עניין הסינון.

אינני חושב שאגב הדיון בדו"ח מבקר המדינה צריכים ליצור פרוצדורה מיוחדת. אנחנו צריכים לשלב זאת בפרוצדורה הקיימת בכנסת. לפי דעתי, סעיף 78 בפירוש עונה על הדבר הזה.

לסיכום: אני מקבל הצעתו של חבר-הכנסת עדי יפה. ההחלטה שנחליט, אם נחליט, תנוסח על-ידי המיועצים המשפטיים ונביח אותה על שולחן הוועדה בישיבה הבאה: ההצעה היא:

(א) החלטת ועדת הכנסת מיום 17.2.1953

נסלה;

(ב) באישור סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח מבקר המדינה יתקיים דיון כללי. בסיומו של הדיון יועמדו להצבעה כל ההצעות - הצעות הרוב והצעות המיעוט בוועדת הכספים;

(ג) ועדת הכספים תניח על שולחן הכנסת הוצעה על תחילת דיוניה בדו"ח מבקר המדינה ועל פרקי הדו"ח שבדעתה לדון בהם.

(ד) חבר הכנסת שאינו חבר ועדת הכספים רשאי להציע לוועדה הצעותיו, בהתאם לאמור בסעיף 78.

צ. ציטרמן:

סיכמנו שלא נאזכר סעיף 78. במקום לתקן סעיף 78, המצריך טיפול מיוחד, נסתפק בדחלטת ביניים כדי לאפשר לחברי הכנסת להגיש הצעותיהם. חבר-הכנסת יפה הציע שייאמר: חברי הכנסת שאינם מיוצגים בוועדת הכספים יגישו הסתייגויותיהם והן תובאנה לשולחן הכנסת.

היו"ר א. א. אנטוריון:

לא נאזכר סעיף 78. אנסה, בעזרת היועצים המשפטיים, לנסח נוסח החלטה ואגיש אותה לחברים בישיבה הבאה.

ת. טובי:

אני מציע להוסיף: לא תישלל זכות חבר הכנסת להגיש הצעה בזמן הדיון נסליאה.

היו"ר א. א. אנטוריון:

פירוש הדבר שתתנגד לביטול ההחלטה משנת 1953. זו זכותך.

ת. טובי:

אני מניח שמה שנסכם לגבי ועדת הכספים יחול גם לגבי ועדת הכנסת.

היו"ר א. א. אנטוריון:

דייה לצרה בשעתה. איננו דנים עתה על דו"ח נציב תלונות הציבור.

לגבי הצעתו של חבר-הכנסת ביבי - אנקשו לבדוק את הצעתו עם היו"ר ועדת הכספים ועם היו"ר ועדת המשנה לביקורת המדינה; ואם יחליט בכל זאת להגיש הצעתו - יגיש אותה ונדון לגופה.

נדחה ההחלטה לישיבה הבאה, בה אגיש הצעת החלטה בנושא זה, לפי מה שטרכם בישיבה זו.

ד. תלונת חבר-הכנסת זילברברג נגד חבר-הכנסת מזרחי על דברים שאמר בישיבת הכנסת מיום 20.3.73

נקדים הדיון בתלונת חבר-הכנסת זילברברג נגד חבר-הכנסת מזרחי על-פני הדיון בתלונת חבר-הכנסת ציטרמן נגד חבר-הכנסת וילנר, חבר-הכנסת וילנר לא הופיע לישיבת הוועדה במתכוון, למרות שהוזמן כבר פעמיים והוא כתב לנו מכתב. אי בואו של חבר-הכנסת וילנר לישיבת הוועדה לא יעכב עבודת הוועדה ונחליט בנושא תלונתו של חבר-הכנסת ציטרמן נגד חבר הכנסת וילנר אחר הדיון בתלונת חבר-הכנסת זילברברג נגד חבר-הכנסת מזרחי.

היו"ר א. אנקוריון:

חבר-הכנסת זילברברג כתב בתלונתו: "בישיבת הכנסת מהיום - 20.3.73 - אמר בנאום על תקציב משרד הסעד חבר-הכנסת י. מזרחי את הדברים הבאים: 'בקיבוצים מעקלים אותם מתורה ומצוות. אל נשכח זאת. במדינת ישראל מעבירים ילדים אלה על דתם ועל קונם שלא ברצונם. את זה אסור לנו להרשות. גם במסיון עושים את זה - הולכים למשפחות מרובות ילדים, נותנים כסף ואומרים: תנו לנו את ילדיכם'."

י. מזרחי: נפלו שתי טעויות דפוס בנאומי בכנסת. במקום: "מעקלים" צריך להיות: "מערטלים"; ובמקום: "מעבירים ילדים אלה על דתם" צריך להיות: "מעבירים ילדים אלה על דעתם".

ת. טובי: אין מקום לדיון בוועדת הכנסת על תלונתו של חבר-הכנסת זילברברג נגד חבר-הכנסת מזרחי, למרות הדברים המתוקנים. אין סעיף בתקנון ואין תקדים אשר גורם לכך שחבר-הכנסת יטען נגד דבריו של חבר-הכנסת אחר בדיון בכנסת. סעיפים 65 עד 71 בתקנון דנים בהתנהגותו של חבר-הכנסת, או בזכויותיו של יו"ר הכנסת לטעון לכבודה של הכנסת ולקרוא חבר הכנסת לסדר. אילו בא יו"ר הכנסת ואמר שחבר-הכנסת מזרחי אמר דברים הפוגעים בכבודה של הכנסת - אז היה מקום לקיים בירור; אילו חבר הכנסת אחד נפגע מדברים של חבר הכנסת אחר, כפי שהיה בתלונתו של חבר-הכנסת אבנרי נגד חבר-הכנסת יוסף תמיר - גם אז הייתי טוען נגד קיום בירור כזה. המקרה שלפנינו אינו כזה ואינו כזה. כאן יש טענה על דבריו של חבר-הכנסת. חבר-הכנסת חסיין לפי חוק חסינות חברי הכנסת להגיד בכנסת מה שהוא חושב ואיש לא צריך לשלול ממנו זכות זאת, אם יו"ר ישיבת הכנסת לא קורא אותו לסדר וטוען שדבריו פוגעים בכבוד הכנסת, או קורא אותו לבירור. במקרה שלפנינו הישיבה כבר נסתיימה ורק לאחריה בא חבר הכנסת זילברברג ודרש בירור על דבריו של חבר-הכנסת מזרחי. לא נכון לעשות כך. זכותו של חבר-הכנסת להגיד מה שהוא להגיד ולתקן מה שהוא רוצה לתקן. אין שום אסמכתה תקנונית לתלונה זו. יו"ר ועדת הכנסת לא צריך היה להסכים לקבלת תלונה כזאת.

אני מציע לדחות על הסף קיום בירור כלשהו נגד חבר-הכנסת מזרחי. אני חושב שאין מקום לבירור כזה. אני מציע לחבר-הכנסת זילברברג, מבלי להיכנס להשקפותיו לגבי מה שאמר חבר-הכנסת מזרחי, שישקול את חסינותו וזכותו של חבר-הכנסת להגיד מעל בימת הכנסת מה שהוא רוצה להגיד. אני מציע הצעה זו לפני שניכנס לדיון.

היו"ר א. אנקוריון: אילו היינו מקדימים הדיון בתלונת חבר-הכנסת צימרמן נגד חבר-הכנסת וילנר ודאי היינו שומעים אותו טיעון מפיו של חבר-הכנסת וילנר; אם מדברים על חוק חסינות חברי הכנסת - בסעיף 1(א) של חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם נאמר: "חבר הכנסת לא ישא באחריות פלילית או אזרחית, ויהיה חסיין בפני כל פעולה משפטית, בשל הצבעה, או בשל הבעת דעה בעל-פה או בכתב, או בשל מעשה שעשה - בכנסת או מחוצה לה - אם היו ההצבעה, הבעת הדעה או המעשה במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו, כחבר הכנסת."

לא נאמר דבר בחוק חסינות חברי הכנסת האומר, שחבר-הכנסת חסיין גם בפני מוסדות הכנסת לגבי התנהגותו בכנסת. כך שחוק חסינות חברי הכנסת לא נוגע לעניין זה.

אם מדברים על הסמכות הכללית של ועדת הכנסת לדון בנושא זה - סמכות זו נמצאת בסעיף 12(א)(1) של התקנון בו נאמר: "דיון בתלונות על חברי הכנסת". אם יש או אין משהו בתלונה - זה עניין של הדיון בתלונה עצמה.

אני מציע לוועדה שלא להתפשט כרגע על-פני דיון פורמלי לגבי הסמכות, אלא להכנס לדיון וכל אחד יחווה דעתו כפי שיחווה.

צ. צימרמן: אנחנו חייבים להחליט באופן עקרוני לגבי זכותו של חבר הכנסת לעורר טענות טרומיות ולדון במשותף גם בתלונת חבר-הכנסת זילברברג וגם בתלונתי. והיה, אם ועדת הכנסת תחליט שיש לה סמכות - מה שאני מציע שתחליט - אז ניכנס לדיון בעניין. מאחר והתעוררה שאלת הסמכות של ועדת הכנסת לדון בתלונות אלו - מן הדין להחליט תחילה לגבי שאלת הסמכות.

צ. צימרמן: אין לי מה להוסיף על הדברים שאמר יו"ר הוועדה. לפי התקנון יש סמכות לוועדת הכנסת לדון בעניין זה, ולא רק סמכות, אלא היא חייבת לדון בתלונות על חברי הכנסת. לא מדובר כאן שחבר הכנסת יכנס לבית הסוהר וישא באחריות פלילית, או ישלם קנס. מדובר כאן על מעין ועדת אתיקה. זאת הסמכות של ועדת הכנסת, הדנה בעניינים הנוגעים לדרך ההתבטאות של חברי הכנסת ויש מקום שנדון על כך.

אני מציע שנקבל החלטה עקרונית אשר תסתום אפשרויות של טענות כגון אלה. אני חושב שטוב שיש בפני מי להביא תלונות מסוג זה.

מ. ביבי: היות והסמכות בדיון על תלונות על חברי הכנסת היא בידי ועדת הכנסת, לא נראה לי שאפשר לחסום דרך זו. נראה לי שוועדת הכנסת צריכה להעלות כל תלונה לדיון בוועדה ובראשית הדיון היא יכולה לדחות את התלונה על הסף, או לדון בה.

ת. טובי: איזו טענה יש לחבר-הכנסת זילברברג נגד חבר-הכנסת מזרחי? על מה מותר להתלונן? האם מותר להתלונן נגד חבר הכנסת שרב עם אשתו בביתו?

מ. ביבי: על עוד ועדת הכנסת לא העמידה לפני קריטריונים לגבי סוג התלונות שאפשר להתלונן על חברי הכנסת - כל תחום פתוח. במקרה הנוכחי, היות ואין לנו קריטריונים המגבילים את היקף התלונות - אפשר להגיש כל תלונה.

ר. ארזי: אני רוצה להסב תשומת לב חברי הוועדה להחלטה המצויה בתקנון הכחול - החלטת ועדת הכנסת מ-20.1.53 (עמ' 52) - בה נאמר: "התלונן חבר הכנסת לפני ועדת הכנסת על פגיעה בו על ידי מישהו, דבר המהווה עבירה על חוק חסינות חברי הכנסת, חבר ועדת הכנסת את העובדות, ואם מצאה שיש רגליים לתלונה, חבקש מיו"ר הכנסת להעביר את העניין לתביעה הכללית בהוראה להעמיד את הפוגע לדין פלילי בשל העבירה." אינני אומר שהחלטה זו נוגעת למקרה זה או למקרה אחר, אבל היא נוגעת באופן כללי לבעיית התלונות. ברגע זה אינני מוציא שום גזירה שווה, אלא הפניתי תשומת ליבכם להחלטה זו כדי שנביאה בחשבון בדיון בנושא הכללי של התלונות.

אני מציע שלא ניכנס לעניין, כי צריך לעיין בבעיה זאת. אינני מוכן להתייחס אליה כרגע. אילו הייתי חבר קיבוץ הייתי יכול להיפגע מדברי חבר הכנסת מזרחי.

מ. זר: קודם כל צריך לשמוע מהי התלונה. יכול להיות שחבר-הכנסת זילברברג רואה את עצמו נפגע באופן אישי מדברי חבר הכנסת מזרחי. אי-אפשר לדחות דברים על הסף לפני ששומעים מהי התלונה. צריך לשמור על רמת דיבור וסגנון בכנסת. לא יזיק אם מדי פעם נקבע מה מותר ומה אסור להגיד מעל בימת הכנסת. אחרי הכל אין כאן שאלה של עונש. אני מציע להיכנס לעניין ולדון בו.

מ. ביבי: העונש הוא הפירסום בעתונות.

היו"ר א. אנקוריון: ניגש להצבעה.

ת. טובי: אני רוצה להציע שתלונה על דברי חבר הכנסת מליאת הכנסת, שיו"ר הישיבה לא העיר לגביה ואיננה מתייחסת לחבר הכנסת אחר, חבר הכנסת אינו רשאי להעמידה לבירור.

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת טובי לא נתקבלה

היו"ר א. אנקוריון: נמשיך בדיון. אני שואל את חבר-הכנסת מזרחי: האם הוא מוכן לחזור בו מהדברים שהשמיע בישיבת הכנסת מיום 20.3.73, דברים שלא צריכים היו להיאמר? או להתנצל על שאמר דברים אלה?

היו"ר א. אנקוריון: כיוון שחבר-הכנסת מזרחי הוא חבר צעיר בכנסת, רוצה אני לציין, כי במשך השנים באות לוועדת הכנסת תלונות על דברים שלא צריכים להיאמר בכנסת וחבר הכנסת שאמר אותם חוזר בו מדבריו. ברור שיש חופש הדיבור בכנסת. לפעמים נאמרים דברים בכנסת בסגנון ובצורה כזאת שחייבים להעיר עליהם. כאשר אתה אומר: "בקיבוצים מעבירים ילדים אלה על דעתם ועל קונם שלא ברצונם", ומשווה זאת למסיון...

י. מזרחי: השווייתי את פעולות המסיון לפעולות הקיבוצים, ולא ההיפך. זהו הבדל גדול.

היו"ר א. אנקוריון: יש חברים הסבורים שאין אפשרות לפגוע כך באופן כללי בקיבוצים ואין אפשרות להשוות פעולות הקיבוצים עם פעולות המסיון. זכותך לחשוב שהחינוך בקיבוצים אינו כפי שאתה רוצה שיהיה. אם אתה מוכן לתקן את דבריך, להתנצל, או להצטער על שאמרת דברים אלה - בבקשה.

י. מזרחי: אינני חוזר בי מדברי אלה, כפי שתיקנתי אותם לאחר שנפלו בהם טעויות דפוס.

מ. ביבי: יש גם קיבוצים דתיים.

י. מזרחי: אינני מתייחס אל הקיבוצים הדתיים. המלים: "מעבירים ילדים אלה על דעתם ועל קונם" אמרתי דברים אלה בעת הדיון על משפחות מרובות ילדים. חברת-הכנסת פינברג-סרני הציעה בדבריה למשרד הסעד אימוץ ילדים היא אמרה שהקיבוצים מאמצים ילדים ובזאת עוזרים למשפחות מרובות הילדים ומקלים מעליהם המעמסה הכלכלית של המשפחה. אילו היו אלה קיבוצים דתיים - אדרבה, היה זה יפה מאוד. הדגשתי בדברי שאני מניח שמשפחות מרובות ילדים אלו הן משפחות שומרי תורה ומצוות ואילו בקיבוצים החילוניים מקבלים ילדים אלה חינוך אחר מאשר קיבלו בבית. לילדים אלה אין כבר שפה משותפת עם הוריהם בבית. אביהם הולך לבית הכנסת, ואילו הם נוסעים במכונית בשבת. אמרתי ששיטה זו דומה לשיטת פעולת המסיון, הבאה כאילו לעזור למשפחות מרובות הילדים ולוקחת מהן ילדים כדי לעזור לכלכלת המשפחה. אמרתי: "גם במסיון עושים את זה - הולכים למשפחות מרובות ילדים, נותנים כסף ואומרים: תנו לנו את ילדיכם." דיברתי על השיטה.

א. זילברברג: אני רוצה לציין מבחינה פורמלית מדוע הגשתי תלונה זו לוועדת הכנסת. בישיבת הכנסת מ-20.3.73 קראתי קריאת ביניים - בסטנוגרמה נרשמה קריאת ביניים לא שלי על שמי - שעוררה מהומה בכנסת, בעקבות דבריו אלה של חבר-הכנסת מזרחי. גם יו"ר הישיבה הביע אי שביעות רצונו מהדברים שנאמרו. בזמן הישיבה שאלתי אם יש מקום שחבר-הכנסת מזרחי יחזור בו מדבריו אלה. לאחר הישיבה פניתי מייד ליו"ר הישיבה ושאלתי אותו מהי הפרוצדורה כאשר חבר הכנסת אמר במליאת הכנסת דברים שפגעו בי. הוא אמר לי לפנות בתלונה לוועדת הכנסת. מבחינה עניינית לא יכולתי לעשות זאת אחרת.

חבר הכנסת מזרחי הוא חבר צעיר בכנסת. הוא חושב שכאשר נותנים לו הסטנוגרמה לתיקון, לאחר ישיבת הכנסת, מתפרסמת סטנוגרמה עם התיקונים שלו. אין זה כך. רק ב"דברי הכנסת" מתפרסמים הדברים המתוקנים, אבל בעתונות ובציבור הרחב מופיעים הדברים כפי שהופיעו בסטנוגרמה הבלתי מתוקנת.

הבירור שאני מבקש לברר אינו אישי. אין לי דבר נגד חבר-הכנסת מזרחי. בעיירה בה חיינו היו יכולים להשוות השוואות כאלה, אבל כאן זוהי הכנסת ואי-אפשר לחיות לפי אותן הגדרות שחיו פעם ולעשות השוואות מסוג זה. לפי הלך מחשבתו של חבר-הכנסת מזרחי הוא צודק - אני פסול אצל נתורי קרתה, האחד כופר באמונת השני; אבל מעל בימת הכנסת אמר חבר-הכנסת מזרחי בפירוש שבקיבוצים מערטלים ילדי משפחות מרובות ילדים מתורה ומצוות ומעבירים ילדים אלה על דעתם ועל קונם שלא ברצונם, וכך אמר שגם במסיון עושים זאת. אסור לנו להרשות שדברים אלה ייאמרו מעל בימת הכנסת. הוא אמר: "גם במסיון עושים את זה - הולכים למשפחות מרובות ילדים, נותנים כסף ואומרים: תנו לנו את ילדיכם." לא יכולתי להסכים להשוואה זאת, כאיש התיישבות. האם זה מה שעושים בקיבוצים? האם העברה לקיבוץ היא כשליחה למסיון?

א. זילברברג: אני מבקש מחבר הכנסת מזרחי לחזור בו מדברים אלה שאמר. אם לא יעשה זאת - אבקש מוועדת הכנסת להביע דעתה.

צ. צימרמן: ב-20.3.73 הייתי יו"ר ישיבת הכנסת כאשר דברים אלה נאמרו. דבריו של חבר-הכנסת מזרחי עוררו הדים. אין לדרוש מיו"ר ישיבת הכנסת לשפוט על המקום, כי אז הוא יכול לסבך את הדיונים בכנסת. על כן ביקשתי מחבר-הכנסת זילברברג לפנות אל ועדת הכנסת. אני יודע שאם הייתי מבקש מחבר-הכנסת מזרחי לחזור בו מדבריו, כאשר דיבר ברוח הדברים שדיבר, הוא היה מתעקש והעניין היה מסתבך עוד יותר. אנחנו רוצים ליצור לעצמנו דפוס ביטוי שהחבר הנואם לא יפגע ברגשות החברים האחרים. לא נאמר שאם יו"ר הישיבה לא מעיר זאת אומרת שהדברים הנאמרים מותרים. לפעמים מעיר יו"ר הישיבה, אם הוא תופס את הקשר הענייני, ולפעמים לא. חברי הכנסת יכולים לראות את עצמם נפגעים באופן אישי מעצם הדברים.

לגופו של עניין: נעשה טוב אם נבהיר, שאין כוונה למנוע מחבר הכנסת לומר מה שהוא חושב לומר ושדעתו ומצפונו אומרים לו לומר. יש חופש ביטוי מעל בימת הכנסת. אין להתבטא כלפי חבר הכנסת אחר בביטוי: "שקרן", אלא: "מה שאתה אומר זה שקר". יכולות להיות התנגשויות בדעות, אבל אסור להשמיץ. חבר-הכנסת מזרחי ודאי אינו מתכוון לפגוע בגופים שאינם יושבים בכנסת ואינם יכולים להתגונן ולהשיב לו מעל אותה בימה. אינני רוצה להתווכח עם חבר-הכנסת מזרחי לגבי השקפתו. אם הוא חושב שילדים אלה מקבלים חינוך שלא לפי דעתו מותר לו להסביר זאת לציבור, אבל יחד עם זאת טוב נעשה אם נשמור על סגנון דברים נאה בינינו לביין מוסדות וגופים. אינני בא להגביל את חבר-הכנסת מזרחי בהשמעת ביקורת, אבל אין זאת אומרת שאם יש דעות שונות צריכים להשתמש בביטויים מעליבים. התבררו בוועדת הכנסת גם תלונות נגד חברי הכנסת גרוס ופרוש והיה להם אומץ הלב והכבוד לחזור במדבריהם. אף על פי שלא חזרו במהשקפתם.

על כן קבל עצה זו וחזור בך מהדברים שאמרת. כדי שדברים אלה לא ישארו כך בפרוטוקול. המלה החריפה נותנת דוגמה לא טובה ואינה משרתת את הדברים שאמרת. לא צריך להשתמש בביטויים כאלה.

א. רויאל-נאור: גם אני נפגעתי מדברי חבר-הכנסת מזרחי, אף על פי שאינני חברת קיבוץ ולא אחת חלקתי על דרכי החינוך בקיבוץ. מה שקומם אותי בדברי חבר הכנסת מזרחי הוא הסיפה של דבריו - השוואת פעולות היהודים לפעולות המסיון. זאת אינני יכולה לקבל בשום פנים ואופן, אפילו אחרי התיקונים שתיקן חבר-הכנסת מזרחי. התיקונים הם מהותיים, כי יש הבדל בין הביטוי: "להעביר ילדים אלה על דתם ועל קונם" לבין הביטוי: "להעביר ילדים אלה על דעתם ועל קונם". בשום פנים ואופן אי-אפשר לשמוע השוואה כזאת של פעולות חלק מהציבור היהודי לפעולות המסיון. אנחנו רוצים לבלום פעולות המסיון ולא לומר שפעולות חלק מהציבור שלנו דומות לפעולות המסיון. חבר-הכנסת מזרחי טוען שהשוואה את פעולת הקיבוץ לפעולת המסיון, אם כך - אין לי אפשרות להתנגד לפעולות המסיון. חבר-הכנסת מזרחי נוטל את הנשק שלו, כי הוא משווה את המסיון לגופים קיימים המצויים ביישוב הזה מזה 50 שנה ומעלה. אני סבורה שהשוואה זאת פסולה מכל וכל.

אני נגד צנזורה. אי-אפשר למחוק דברים מהפרוטוקול. הדרך היחידה הקיימת היא שחבר-הכנסת אשר דבר והוכח לו שטעה יעלה על הבימה ויתנצל על הדברים שאמר. זאת הדרך היחידה. היו דברים מעולם. חבר-הכנסת גרוס עשה זאת פעמיים.

ת. טובי: אני רואה דבר חמור בקיום בירורים מסוג זה. עם כל רצוננו לשמור על הגינות הוויכוח, הגינות היחסים בין חברי הכנסת - ועל זה לא יכולים להיות חילוקי דעות בין סיעות מנוגדות - אבל איננו יכולים ואיננו רשאים לחצות את הגבול שמעבר לו. אנחנו פוגעים בזכותו של חבר-הכנסת להביע מחשבותיו ודעותיו. השליטה על כך היא בידי הציבור. טיבה של הכנסת הוא כזה שחברי הכנסת מורכבים מזרמים שונים, מדעות שונות ומהשקפות עולם שונות. ברור לי שיש כאלה הנפגעים מעצם זה שיש חברי הכנסת הדוגלים ברעיונות אלה או ברעיונות אחרים. אני נפגע מכל מיני דברים הנאמרים בכנסת מבחינת השקפתי והמדיניות שלי, אבל אינני רשאי לתבוע בירור על כל הלך רוח, מחשבה וסגנון הפוגעים בי לא כחבר הכנסת, אלא בהיותי קומוניסט ונציג של זרמים מסויימים.

ת. טובי:

אינני רשאי לתבוע בירור על דברים כאלה. עד עכשיו היו בירורים על כך שחבר הכנסת נפגע, שאמרו לו: אתה שקרן וכו'. היה בירור בוועדת הכנסת על אופן התבטאות חברי הכנסת לשר החקלאות ואז יו"ר הכנסת תבע דיון בוועדת הכנסת, כי היה פגם אסתטי ביחס לחבר הכנסת, או לשר. כך לא נשיג את המטרה, אלא נפגע בציפור הנפש, כי זכותו של חבר הכנסת להגיד דבריו. זו פגיעה בחוק הסינות חברי הכנסת. זה חמור יותר בעיני מאשר לשאת באחריות פלילית. אסור לנו לפעול למען הצרת דעותיו של חבר הכנסת בנושאים פוליטיים-חברתיים. אני חושב שאין מקום לדיון זה בוועדת הכנסת. אינני נכנס לגופו של עניין ולטענותיו של חבר-הכנסת זילברברג ולדבריו של חבר הכנסת מזרחי. אלה עניינים שהם בגדר השקפת עולם שאני צריך להשלים עם קיומם. ציבור הבוחרים ישפוט בעניין זה, ולא ועדת הכנסת.

היו"ר א. אנקורינג:

האם אתה רוצה לומר שאין חופש הבעה בכנסת? מדברים על מקרים העוברים את הגבול.

ת. טובי:

אני מבדיל בין הצורך והחובה לשמור על כבוד הבית ולדבר בנימוס לבין ערבוב תחומים של עניינים אידיאולוגיים. אני יכול להביא אלפי דוגמאות של דברים שפגעו במחנת היותי קומוניסט. אם חבר הכנסת מזרחי לא ירצה לחזור בו מדבריו, אינני חושב שזה עניין שצריך בירור בוועדת הכנסת.

א. יפה:

לדברי חבר-הכנסת טובי: ההזדמנויות בהם היו בירורים כאלה בעבר היו גם על דברים שאינם עלבון אישי. יושב פה חבר-הכנסת ביבי, סגן יו"ר הכנסת, שביקש לשנות ניסוח דברים על מדינה, למרות שאין לנו יחסים עימה. נניח שלא היה שומע זאת. הוא הדין לגבי מה שאמר חבר-הכנסת מזרחי. הוא מנסה לומר בעברית טובה יותר מה שאמר בדיון במליאת הכנסת: זאת אומרת, שהפתרון הסיעודי של משפחות מרובות ילדים איננו על-ידי הבאתם לקיבוצים שאינם מנהלים חינוכם באותה רוח. לו אמר זאת, זכותי להתנגד או לא להתנגד ואיש לא יכול לקיים בירור על כך. השאלה היא שאלת ניסוח הדברים. ניסוח הדברים של חבר-הכנסת מזרחי אינו אומר רק את הדברים האלה, אלא עוד כמה דברים חמורים יותר - השוואת המסיון לקיבוץ, ושבמדינת ישראל מעבירים ילדים אלה על דתם, או על דעתם.

אם זו דעתו של חבר-הכנסת מזרחי זכותו לומר אותה וזכותנו לומר שזהו סגנון פוגע ואנחנו יכולים לנקוט עמדה נגד דברים אלה. פירוש הדבר שיש בני דתות אחרות בכנסת. אתה מרחיק כל סיוע לרעיונותיהם מכל חבר שיש לו יחס של כבוד לדת.

מ. ביבי:

נכון הוא שחבר-הכנסת רשאי להביע דעתו ככל העולה על רוחו, אבל נכון הוא שהעם רוצה לשמוע את הכנסת ברומה ולא בנמיכות קומתה. רצוי שהכנסת תציג לעצמה סייגים בדרך ההתבטאות. לדעתי, התלונות צריכות להתייחס לכל אפשרות של פגיעה והעלבת חבר הכנסת או מוסד מרשויות המדינה. יתר על כן, לא יעלה על הדעת שחבר הכנסת יעלה על בימה נכבדה כמו בימת הכנסת ויטיח עלבונות על ציבור שאין לו האפשרות להתגונן ולומר דברו מעל אותה בימה, והכנסת תעבור לסדר היום כאילו דבר לא היה. היכן הגנת הכנסת כנציגת הציבור? יכולה ועדת הכנסת לומר שבשאלה זו או אחרת אנחנו דוחים את התלונה על הסף, אבל כאשר מדובר בהוצאת שם לעז על ציבור גדול שאיננו יכול להתגונן לא נראה לי שאפשר לעבור על כך לסדר-היום, כי אנחנו חייבים בכבודו של כל ציבור ולא דווקא ציבור הקיבוצים. אם חבר הכנסת מתבטא בדבריו בכנסת ואומר על מדינה מסויימת: "ארורה" ויו"ר הישיבה מעיר לו על כך - כבודה של הכנסת נשמר. אני סבור שחבר הכנסת לא יכול לעלות על בימת הכנסת ולקבוע עובדות שאינן אמת. חבר-הכנסת מזרחי אמר שבמדינת ישראל מעבירים ילדים אלה על דעתם ועל קונם שלא ברצונם, וכך הישווה פעולות הקיבוצים לפעולות המסיון. לדעתי, חובתנו להגן על שמו הטוב של הציבור ודברים אלה מחייבים תגובה של ועדת הכנסת.

י. מזרחי:

אמת היא שבמדינת ישראל מעבירים ילדים על דעתם ועל קונם שלא ברצונם. השוואת המסיון לקיבוצים אינה דומה להשוואת הקיבוצים למסיון - זהו הבדל גדול מאוד. מטלת הקיבוץ ומטרת המסיון היא שני עולמות שונים, אבל השיטה היא אותה שיטה.

י. מזרחי:

לעת עתה אינני חוזר בי מדברי.

צ. צימרמן:

אני מציע להפסיק הדיון בנושא זה היום ולסכמו בישיבה אחרת. כך נאפשר לחבר-הכנסת מזרחי להתייעץ עם חבריו לסיעה. אני חושב שלאחר שחבר-הכנסת מזרחי יתייעץ עם חבריו אפשר יהיה להגיע להחלטה מוסכמת.

היו"ר א. אַנקוריון: אני מוכן לקבל זאת.

ההצעה שאני מתכוון להניח על שולחן הכנסת, אם לא תהיה היענות להצעת חבר-הכנסת צימרמן, היא: "ועדת הכנסת קובעת שבדברי חבר-הכנסת יעקב מזרחי בדיון על משרד הסעד בכנסת ביום ז' באדר ב', תשל"ג - 20.3.73, בהם הישווה פעולות חינוך הילדים בקיבוצים לפעולות המסיון יש בהם משום הוצאת לעז ואינם הולמים את סגנון הכנסת."

י. מזרחי: זה לא נכון.

היו"ר א. אַנקוריון:

שמעתי בדיוק מה שאמר חבר-הכנסת מזרחי. זו גישה מגובשת אצלו, חפיסת עולם, אבל יש חברים בסיעתו שהם מנוסים יותר ותפיסת עולמם אינה רחוקה מתפיסת עולמו של חבר-הכנסת מזרחי והם יסבירו לו כיצד לנהוג.

אני מזמין את חבר-הכנסת מזרחי לישיבת ועדת הכנסת בשבוע הבא, בשעה 10.00, בה נחליט בנושא זה.

י. מזרחי: אני השוויתי את השיטה, ולא את החינוך, כפי שניסח יו"ר הוועדה בהצעת ההחלטה.

היו"ר א. אַנקוריון: בדבריך בוועדה דיברת על השיטה, ואילו במליאת הכנסת דיברת על פעולות המינוח בקיבוצים.

סוכס: לדחות ההחלטה לישיבה הבאה.

היו"ר א. אַנקוריון:

אתמול בערב קיבלתי דברים בכתב מחבר-הכנסת וילנר בקשר לקובלנה העומדת נגדו על-ידי חבר-הכנסת צימרמן. אני אשלח לחבר-הכנסת וילנר הזמנה נוספת לישיבת הוועדה בשבוע הבא, בה ייאמר שבהעדרו תידון התלונה שלא בנוכחותו. אינני רוצה לקפח זכותו של חבר-הכנסת וילנר לטעון טענתו - הטענה שטען חבר-הכנסת טובי לגבי התלונה נגד חבר-הכנסת מזרחי - זכותו של חבר-הכנסת וילנר לטעון ככל שירצה לטעון. חבר-הכנסת טובי, כחבר ותיק בכנסת, יודע שאין זו דרך מכוונת לומר: אינני מכיר בסמכותה של ועדת הכנסת ולא אופיע לפניה. חבר-הכנסת וילנר יכול להופיע ולטעון טענתו, זו זכותו; אבל על-ידי אי בואו הוא לא יכול לעכב עבודת הוועדה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.45.